

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków

Ochrona wodniczki w dolinie Biebrzy

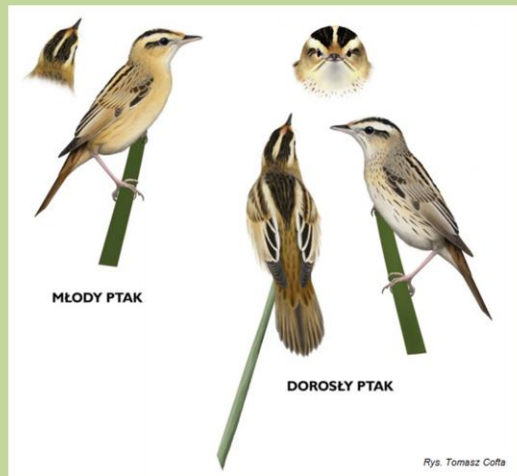

Wszechnica Biebrzańska 13 -14 grudnia 2014

Osowiec Twierdza

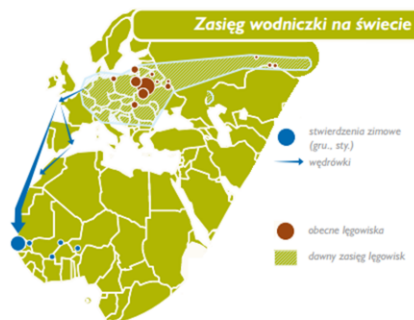
Jak wygląda wodniczka

Niewielki ptak wymiarami zbliżony do wróbla czy sikor, długość ciała 13cm, a waga to około 12 g. Charakterystyczny śpiew.

Występowanie wodniczki w Polsce i na świecie.

Zasięg występowania wodniczki.

Ciekawostki z biologii wodniczki

- U wodniczki występuje ciekawy system rozrodczy (promiskuityzm), samice kopulują z wieloma samcami i zdarza się że w jednym gnieździe pięć piskląt ma pięciu różnych ojców. Te pięć piskląt wychowuje sama samica.
- Ten niewielki ptak pokonuje trasę przekraczającą 6 tys. kilometrów na miejsca zimowania (Senegal, Mali, Mauretania)
- Samce wodniczki intensywniej śpiewają wieczorem niż rano (odwrotnie niż u większości ptaków śpiewających)

Dlaczego chronimy wodniczkę

- Wodniczka jest najrzadszym migrującym ptakiem śpiewającym Europy i jedynym w kontynentalnej Europie globalnie zagrożonym ptakiem wróblowatym
- W związku z bardzo ograniczonym występowaniem i liczebnością szacowaną na około 12 000 śpiewających samców, wodniczka znajduje się na Czerwonej Liście Gatunków Zagrożonych Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN) w kategorii „narażone” (vulnerable)
- Około 20% światowej populacji wodniczki żyje nad Biebrzą.

Główne zagrożenia wpływające na populację wodniczki

- Utrata siedlisk lęgowych
 - zarastanie trzciną krzewami i drzewami
 - zmiana stosunków wodnych - osuszanie
 - zmiana użytkowania gruntów
- Utrata miejsc zimowania
 - przekształcanie terenów pod uprawy czy infrastrukturę

Projekty OTOP realizowane w Biebrzańskim Parku Narodowym

- Projekt LIFE „Ochrona wodniczki *Acrocephalus paludicola* w Polsce i Niemczech”. Realizowany w latach 2005 - 2011
- Projekt LIFE+ „Zarządzanie siedliskiem wodniczki poprzez wdrożenie zrównoważonych systemów zagospodarowania biomasy” Realizowany w latach 2009 – 2015

Działania ochronne prowadzone w ramach projektów

- Odkrzaczanie
- Koszenie
- Wypas (bydła, koni)
- Monitoring liczebności
- Monitoring produktywności wodniczki

Działania ochronne prowadzone w ramach projektów

- Monitoring stanu siedliska
- Rzecznictwo na rzecz programów rolnośrodowiskowych
- Zagospodarowanie biomasy
- Infrastruktura turystyczna
- Wykup gruntów

ODKRZACZANIE – terenów które na wskutek zaniechania koszenia czy wypasu przed kilkudziesięcioma laty zarosły brzozą, olchą i krzewami wierzby.

ODKRZACZANIE RĘCZNE

ODKRZACZANIE MECHANICZNE

Pozostające po odkrzaczeniu krzewy zrąbkuje się na opał lub układa się z nich przejazdy faszynowe chroniące torfowisko przed uszkodzeniem darni na skutek przejazdu ciężkiego sprzętu.

W ramach projektu „wodniczka i biomasa” ułożono 2 km dróg faszynowych

- .
- W projekcie „ochrona wodniczki” w latach 2005 – 2010 usunięto krzewy z pow: 287,5 ha w Biebrzańskim Parku Narodowym, oraz 24,5 ha w otulinie BbPN w lokalizacjach OTOP.
- Dzięki projektowi „ wodniczka i biomasa” w latach 2011 – 2014 w dolinie Biebrzy usunięto drzewa i krzewy z powierzchni 224 ha

KOSZENIE – w celu utrzymania odpowiedniego siedliska wodniczki, by zapobiec zarastaniu drzewami i krzewami.

KOSZENIE RĘCZNE

KOSZENIE MECHANICZNE

Skoszona biomasa (siano) po wyschnięciu jest belowana i wywożona z terenu koszeń zimą po zamrożniętym gruncie. Siano z ręcznego koszenia jest składowane w postaci kop lub stogów i również zimą wywożona z torfowisk.

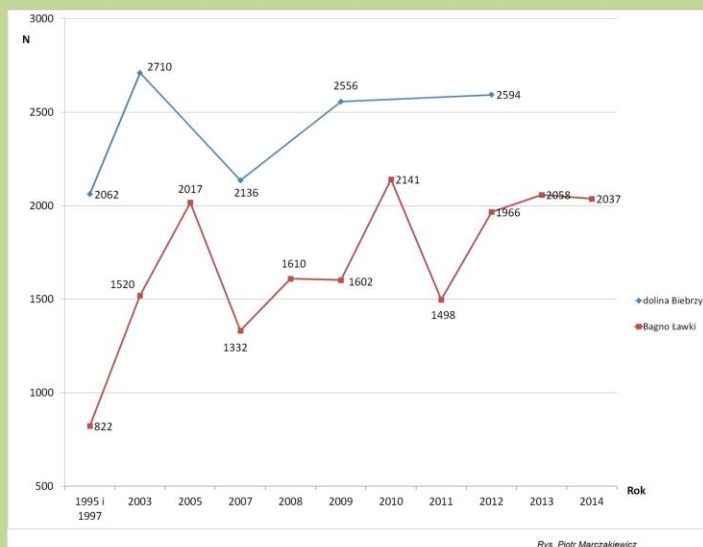
WYPAS bydła i koni — w Biebrzańskim Parku Narodowym nie prowadzi się tej metody na szeroką skalę ze względu na specyfikę siedliska wodniczki które charakteryzuje się wysokim poziomem wody co nie sprzyja zwierzętom (choroby racic i kopyt) oraz dużą specjalizację produkcji mleczarskiej (wysokoprodukcyjne bydło nie zadowoli się turzycą)

MONITORING LICZEBNOŚCI - aby mieć świadomość co chronimy i jakie rezultaty przynoszą nasze działania musimy wiedzieć ile wodniczki jest na interesującym nas terenie. W tym celu liczymy śpiewające samce wodniczki. Wodniczkę liczy się dwoma metodami:

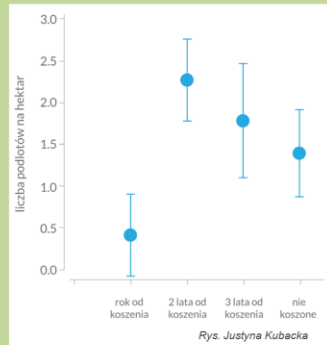
- LICZENIE NA TRANSEKTACH
- LICZENIE CAŁKOWITE

Liczebność wodniczki na Bagnie Ławki oraz w całej dolinie Biebrzy (lata 1995 – 2014)

MONITORING PRODUKTYWNOŚCI — czyli innymi słowy mówiąc ile młodych podlotów opuściło gniazdo w przeliczeniu na hektar. Im siedlisko lepsze dla wodniczki tym więcej młodych jest w stanie opuścić gniazdo. Badania przeprowadzane były w czterech wariantach: na powierzchniach niekoszonych, na powierzchniach koszonych w poprzednim roku, oraz tych koszonych dwa i trzy lata wcześniej.

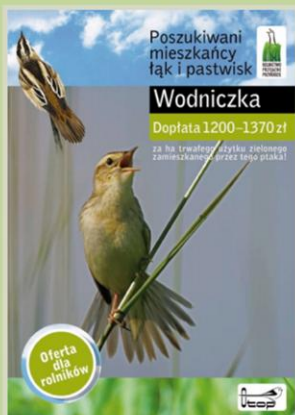
MONITORING STANU SIEDLISKA - w ramach projektu „Ochrona wodniczki w Polsce i Niemczech” zostały wykonane badania stanu siedliska wodniczki w których obiektem badań były owady, pajęczaki oraz roślinność występująca na siedlisku wodniczki.

W przypadku owadów i pajęczaków badany był skład gatunkowy i ilościowy – od obfitości pokarmu w dużej mierze zależy sukces lęgowy wodniczki

W przypadku roślin badaniu podlegał skład gatunkowy, struktura, zagęszczenie.

PROGRAMY ROLNOŚRODOWISKOWE - Pamiętać trzeba że jeśli działania muszą być skuteczne należy prowadzić je na przestrzeni wielu lat z drugiej strony aby działania były popularne i możliwe do zastosowania na szeroką skalę muszą się opłacać wykonawcom. Takim instrumentem finansującym koszenia na przestrzeni lat są programy rolnośrodowiskowe a OTOP i partnerzy projektów zabiegali o wdrożenie pakietu odpowiadającego wymaganiom siedliska wodniczki.

Program na lata 2007 – 2013 zakładał między innymi koszenie min. 50 % powierzchni działki, koszenie w terminie 1 sierpnia do 30 września. Zbiór biomasy w ciągu dwóch tygodni od skoszenia.

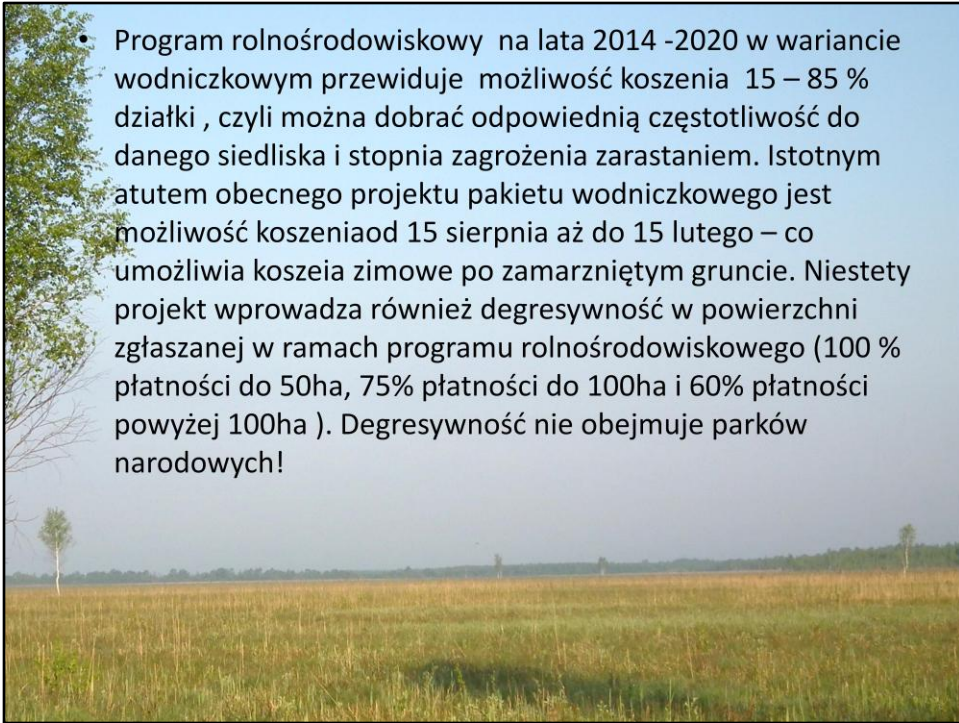

Ulotka OTOP promująca programy rolnośrodowiskowe dedykowane siedliskom wodniczki.

W roku bieżącym w Biebrzańskim Parku Narodowym wykoszono 2208 ha z czego 470 ha wykoszono ręcznie.

OTOP w otulinie BPN wykosił w tym roku 125 ha.

- Program rolnośrodowiskowy na lata 2014 -2020 w wariantcie wodniczkowym przewiduje możliwość koszenia 15 – 85 % działki , czyli można dobrać odpowiednią częstotliwość do danego siedliska i stopnia zagrożenia zarastaniem. Istotnym atutem obecnego projektu pakietu wodniczkowego jest możliwość koszenia od 15 sierpnia aż do 15 lutego – co umożliwia koszenia zimowe po zamrożonym gruncie. Niestety projekt wprowadza również degressywność w powierzchni zgłaszanej w ramach programu rolnośrodowiskowego (100 % płatności do 50ha, 75% płatności do 100ha i 60% płatności powyżej 100ha). Degressywność nie obejmuje parków narodowych!

ZAGOSPODAROWANIE BIOMASY – z koszonych kilku tysięcy hektarów corocznie w dolinie Biebrzy powstają tysiące ton biomasy która do tej pory nie była wykorzystywana, zalegając często na działkach, rowach, przy drogach.

OTOP w ramach projektu „wodniczka i biomasa” zainstalował linię do produkcji pelletu opałowego z biomasy pochodzącej z siedlisk wodniczki. Ideą tego przedsięwzięcia było stworzenie pewnego zamkniętego cyklu w ochronie siedliska wodniczki (koszenie, zbiór, przetwarzanie) i wspomaganie ochrony funduszami uzyskanymi ze sprzedaży ekologicznego opału.

INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA - W ramach omawianych projektów wykonano obiekty umożliwiające obserwacje nie tylko wodniczki ale i całej różnorodności biologicznej torfowisk niskich. Wieża i ukrycie obserwacyjne – wybudowane przez OTOP znajdują się na łąkach między wsiami Laskowiec i Zajki na którym OTOP prowadzi działania czynnej ochrony siedliska wodniczki

WYKUP GRUNTÓW – terenom na których występowała wodniczka a których użytkowaniem nie byli zainteresowani właściciele – rolnicy, groziło zarośnięcie i w efekcie utrata siedlisk lęgowych. Najlepszym rozwiązaniem było wykupić te grunty by prowadzić gospodarowanie zgodne z wymaganiami wodniczki.

Biebrzański Park Narodowy w ramach projektu „Ochrona wodniczki w Polsce i Niemczech” wykupił 650 ha siedlisk wodniczki od rolników którzy nie byli zainteresowani gospodarowaniem na nich.

OTOP w ramach dwóch projektów ochrony wodniczki wykupił i użytkuje ponad 350 ha w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego, w miejscach gdzie wodniczka występuje licznie a nie znalazły się one w granicach parku.

Zdecydowano o wykupie w trzech lokalizacjach: Mścichy, Szorce, Laskowiec Zajki.

Mścichy

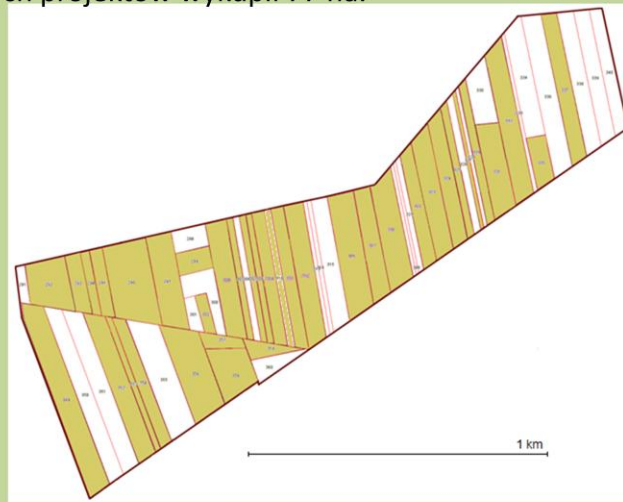
Powierzchnia całego obszaru to 473 ha, OTOP w ramach obydwóch projektów wykupił 220ha.

Kolorem zaznaczone działki wykupione w ramach projektów

Szorce

Powierzchnia całego obszaru to 110ha, OTOP w ramach obydwóch projektów wykupił 77 ha.

Kolorem zaznaczone działki wykupione w ramach projektów

Zajki - Laskowiec

Powierzchnia całego obszaru to 597ha, OTOP w ramach obydwóch projektów wykupił 55ha.

Kolorem zaznaczone działki wykupione w ramach projektów

Chroniąc siedlisko wodniczki chronimy cały zespół
organizmów zamieszkujących torfowisko niskie.

Dziękuję za uwagę

Łukasz Mucha
Koordynator rezerwatów biebrzańskich OTOP
Trzcianne ul. 3 Maja 2c tel. 500 240 178
lukasz.mucha@otop.org.pl

